

ODYSSEUS VERSUS ALEXANDER THE GREAT. MODELS FOR UNDERSTANDING “THE OTHER”

**Irina Frasin, Scientific Researcher, PhD, ”Gh. Zane” Institute for Economic and
Social Research, Iași**

Abstract: The problem of the Other, the meeting, the discovery, the conflict and communication with the Other are issues with a long and complex history. The present paper brings a new perspective over these issues focusing on two great models of the Greek antiquity. First of all we have Odysseus, the hero of Homer and the great traveler of the Greek history. At a first glance, he and Alexander the Great, the famous conqueror and builder of empire, seem to have little in common. But both heroes are famous for the vast territories they cross and for the way they achieve the understanding of totally alien populations. Both are restless spirits, showing passion and energy and for both the experience of the journey, the conquest and the meeting of the Other are indispensable. Believing that the world was much bigger than they imagined in Athens, Alexander relentlessly expands his empire, not for the wish of wealth but for the curiosity of discovery. His soldiers fail to understand his wish to continue forward into unknown lands, facing unbelievable danger, just for discovering what is not yet known. They also fail to understand his attitude towards the Other, the barbarians, by whom he is fascinated. Unlike Alexander the Great, Odysseus travels unwillingly, punished by the gods, and all he wants is to return home. To have the whole world, to have even immortality is meaningless to him if he doesn't belong somewhere, if he doesn't have his home land to return to. The journey of Odysseus is a voyage of self-discovery. A better knowledge of one's self is one of the most cherished ideas of the Greek philosophy. Both Alexander and Odysseus want a better knowledge: Alexander conquering and knowing the world, Odysseus returning home, to himself. But both heroes teach us that the return to one's self, the knowledge and understanding of the self are to be found only in the end of the journey through the world and the discovery of one's self passes by the knowledge of the Other.

Keywords: culture, the Other, discovery, domination, communication

Problema întâlnirii Celuilalt, a descoperirii, conflictului și comunicării cu acesta sunt subiecte cu o istorie îndelungată și complexă. Încă de la începuturile istoriei găsim dovezi ale conflictelor și ale încercărilor de a comunica, de a-l înțelege sau a-l înfrunța pe celălalt.

Persoanele și grupurile își percep și definesc propria identitate în parte și prin delimitarea față de ceea ce este străin, lumea exterioară, care este percepută ca ceva total diferit. Ideea că lumea exterioară ar fi un tot uniform derivă din simplul fapt că ea este diferită, mai mult sau mai puțin, de ceea ce este obișnuit, normal. *Celălalt* este de obicei perceput ca o antiteză a ceea ce noi suntem. De fapt, putem vorbi despre o imagine în oglindă răsturnată a ceea ce noi suntem mai mult decât despre o entitate aparținând lumii naturale. Cu alte cuvinte, avem nevoie de *Celălalt* pentru a putea să ne definim și legitimăm propria imagine de sine.

Societățile diferite pot fi mai mult sau mai puțin apropiate pe plan cultural, moral, lingvistic, istoric; în cazul extrem având de-a face cu o societate total străină. Această straniețe poate fi recunoscută atunci când citim istoriile războaielor și cuceririlor din Antichitate până în zilele noastre. Egiptenii sau grecii îi vedeau pe cei neaparținând culturii lor atât de străini și necunoscuți încât, la limită, ezitau să-i considere oameni. Egiptenii se vedeau pe ei înșiși aparținând unui regat al ordinii în contrast cu o lume exterioară caracterizată de haos. Grecii la rândul lor, îi considerau pe cei a căror limbă nu o înțelegeau

„barbari”¹ și, în cazul extrem, se îndoiau dacă aceștia sunt ființe raționale sau „unelte însuflețite”².

În expediția sa în Asia și în călătoria sa pe mare din insulă în insulă, Alexandru cel Mare și Odiseu nu numai că întâlnesc populații dintre cele mai diferite și străni dar știu și să și le apropie, să le înțeleagă să îi facă să îi ajute. De aceea putem folosi legendele lor pentru a vedea cum imaginea *Celuilalt* se poate transforma din necunoscut, foarte străniu, monstruos sau misterios în ceva ce poate fi înțeles, cunoscut și chiar iubit.

Cucerind Asia Alexandru visa la imperiul universal. Îi datorăm lui Plutarh, care probabil citează cuvintele lui Aristobulos, o caracterizare asupra spiritului și intențiilor lui Alexandru: „Crezând că este trimis de zei să fie conducătorul și reconciliatorul universului, folosind forța armelor împotriva celor care nu puteau fi aduși împreună prin lumina rațiunii, a folosit toate resursele pentru un singur scop, amestecând într-un potir al iubirii vieți și obiceiuri diferite, căsătorii și tradiții. El le-a ordonat tuturor să vadă pământul locuit (*oikoumene*) ca pe teritoriul lor, iar forțele sale armate drept fortăreața și apărarea lor”³.

Cucerind Asia Alexandru a descoperit că lumea era mult mai mare decât se credea la Athena, dar de asemenea mai complicată și mai frumoasă. Expediția în Est a reprezentat o deosebită ocazie de a-l descoperi și cunoaște pe *Celălalt*. Alexandru a descoperit că barbarii pe care grecii îl credeau iraționali, necivilizați și buni doar să fie sclavi erau mult mai mult de atât. Uimitoarele palate din Persepolis și Babylon i-au arătat rafinamentul și măiestria artizanilor, personajele întâlnite i-au arătat felul de a gândi și înțelepciunea barbarilor. Dar tânărul rege a sperat în van să unească spiritele și inimile și să creeze un amalgam între geniul grec, dinamismul macedonean și vitalitatea persană. Adoptarea moravurilor barbare poate explica numeroasele comploturi urzite împotriva eroului, împotrivirea soldaților de a-l urma mai departe, și în final moartea sa. Regele a fost în cele din urmă o victimă a propriului destin. Suferind a ajuns să cunoască ceea ce pentru muritorii de rând era de necunoscut. „*Pathein, mathein*” spuneau vechii greci, suferința educă. Și de multe ori istoria ni l-a arătat pe Alexandru rănit, suferind, căindu-se, plângând, pentru că a fi om, a fi om de o natură superioară înseamnă a avea curajul propriilor lacrimi.

Figura legendară a lui Alexandru cel Mare i-a uimit pe contemporanii și succesorii săi, pentru care a devenit un model. A străbătut timpul ca erou legendar, în literatura populară sau cultă a diferitelor neamuri. Iradierea mitului său nu s-a limitat bineînțeles la perioada elenistică. Traversând erele istoriei, a ajuns până la noi, îmbogățit de sens, transformat dar la fel de interesant și plin de învățăminte.

Totuși despre Alexandru cel Mare știm multe și totodată puține lucruri. Putem urmări cu suficientă precizie principalele momente ale existenței și cuceririlor sale în Orient, de la victoria de la râul Granicos până la moartea sa la Babylon dar nu știm aproape nimic despre Alexandru însuși, omul, regele, reformatorul, vizionarul și cuceritorul care a reușit, în mai puțin de doisprezece ani, să devină stăpânul celui mai mare imperiu cunoscut și să schimbe

¹Străinul înainte a de a fi *barbaros* a fost *barbarophonos* - cel care nu vorbea limba grască, sau o vorbea incorect, cu accent.

²De văzut Aristotel, *Politica*, Editura Iri, București, 2001, II, 152 b, „Cine poate să prevadă cu ajutorul gândului, acela este în mod natural stăpân și conducător, iar cine poate realiza cu ajutorul corpului cele prevăzute, este supus și sclav în mod natural” și urm. „De aceea, poezii spun: *pe drept supuși sunt grecilor barbarii*, în sensul că barbarul și sclavul sunt identici după natură”, p. 35.

³Plutarh, citat de A. Bonnard, *Civilizația greacă*, vol. III, Editura Științifică, București, 1967, p. 164.

definitiv istoria lumii. Motivele profunde care l-au împins în această aventură, scopurile sale, visele și problemele care l-au frământat în timpul epopeii sale militare, politice și religioase ne rămân total necunoscute. Dacă aceste probleme au fost mai clare pentru contemporanii lui Alexandru nu vom ști niciodată, căci nici un text datând din timpul expediției sale nu a supraviețuit. Singurele texte după care putem reface destinul și opera lui Alexandru au fost concepute la cel puțin patru secole de la moartea cuceritorului.

O altă problemă importantă și care rămâne fără un răspuns cert privește și motivele profunde care l-au făcut să pornească expediția împotriva Imperiului Persan. Uneori s-a sugerat, așa cum de altfel și propaganda din timpul lui Alexandru a declarat, că expediția ar fi una de răzbunare a Greciei împotriva Imperiului Persan și distrugerilor pe care Xerxes le-a produs în timpul Războaielor Medice. Privind lucrurile din această perspectivă însă, nu ne poate fi clar de ce regele a arătat atâta respect pentru cei supuși, pentru limba și obiceiurile lor, pentru religia, zeii și templele lor, de ce nu a distrus sanctuarele celor cucerțiți în același fel în care Xerxes a ars templele de pe Acropola Ateniană. Alți autori au considerat că motivele care l-au împins pe Alexandru la cuceriri au fost de natură economică, mai precis marile comori pe care Orientul le ascundea. Însă nici această explicație nu pare a fi satisfăcătoare: nu putem explica de ce regele, după ce devine stăpânul uriașului tezaur al Imperiului Persan, în urma cuceririi capitalelor acestuia, refuză să se oprească și decide să continue expediția. Doar refuzul soldaților săi de a merge mai departe de râul Hyphasis, după ce înduraseră nenumărate greutăți în India, îl face să se întoarcă, însă nerenunțând la planul altor cuceriri cu o armată reînnoită. Mai mult decât atât, dacă Alexandru ar fi urmărit acumularea de bogății nu ne putem explica de ce, după ce a cucerit pe rând marile capitale persane, dorește să traverseze și deșertul Gedrosiei. În realitate autorii antici nu răspund la aceste probleme. În orice caz impresia lăsată este că marea aventură a lui Alexandru nu se poate rezuma numai la o întreprindere militară sau economică.

Dorința de a cunoaște lumea, de a-i explora limitele, de a epuiza misterele unui univers care se arăta din ce în ce mai bogat pe cât se îndepărta de Grecia, a jucat cu siguranță un rol cel puțin tot atât de important ca și grija de a acumula victorii și bogății. Acest lucru este arătat și de faptul că Alexandru a plecat în expediție însoțit de savanți, geografi, medici, astronomi, botaniști, lingviști. Pentru un spirit care dorea să rezolve enigmele universului, să-i cunoască și să-i atingă limitele acest lucru era indispensabil.

Legenda lui Alexandru dă sens și răspuns întrebărilor și problemelor pe care istoria nu le poate clarifica. În legendă timpul și spațiul își pierd precizia și limitele pe care le au în realitate: se măresc, se dilată, capătă noi profunzimi. Din momentul în care Alexandru a intrat în legendă și a devenit un cuceritor al însuși Absolutului (și nu un simplu rege – general victorios), aventura sa a părăsit limitele stămte ale timpului și spațiului profane: nu mai cucerește Imperiul Persan, ci pământul întreg, iar expediția sa, în loc să se încheie pe marginile Indusului ajunge la limitele pământului. Acolo, la limitele lumii, în acele regiuni misterioase păzite de monștri și creaturi sălbatice și periculoase, Alexandru a ajuns să cunoască realitățile ultime în căutarea cărora plecase. De fiecare dată când Alexandru se luptă cu monștri și ființe cu aspect fabulos este semnul că a ajuns la limitele lumii: limitele omului sunt și limitele lumii. Alexandru a cucerit toată lumea și a devenit stăpânul ei absolut.

Descrierea pe care legenda i-a făcut-o lui Alexandru pune în evidență destinul său excepțional. Alexandru legendar a reușit acolo unde toți cei dinaintea lui au eșuat. Nu numai

că a devenit stăpânul Athenei și l-a învins pe Darius (ceea ce nici un alt rege nu reușise să facă), dar l-a depășit pe însuși Herakles în încercarea lui de a atinge limitele lumii. Povestea acestui destin fabulos și-a tras rădăcinile din evenimentele istorice: dintre toți regii Alexandru a fost singurul care nu a cunoscut nici o înfrângere și-a îndeplinit visul de a ajunge la limitele lumii⁴. Moartea sa la treizeci și doi de ani, atunci când se pregătea să cucerească Arabia, este cea care i-a „imortalizat” gloria. În cazul său legea istoriei – așa cum o interpretau anticii – a trebuit să se „încline” în fața exemplului său: Alexandru, ajuns atât de sus nu a avut timp pentru a cunoaște decăderea. Destinul său istoric era deja o excepție a istoriei.

Pentru legendă, o singură explicație poate justifica această anomalie: dacă destinul lui Alexandru a sfidat legile istoriei în acest fel, este pentru că regele s-a bucurat de atenția deosebită a zeilor. O mare parte a episoadelor fabuloase din viața lui Alexandru se explică prin grija de a pune în evidență acea atenție particulară din partea divinității, acea Providență care îi ghidează gândurile și faptele. Trebuie totuși remarcat că legenda păstrează trăsăturile pe care istoria i le-a recunoscut lui Alexandru de foarte devreme: temeritate, curaj, gândire rece și decizie rapidă, carisma și generozitatea devenite proverbiale. În ciuda transformărilor majore la care legenda i-a supus imaginea, ea nu a putut totuși să nu țină cont de datul istoric. Astfel, cuceritorul protejat de zei, care s-a avântat până la marginile lumii a fost uneori victima îndoielii, a angoasei și chiar a fricii.

În spatele luptei, a probelor pe care Alexandru le-a depășit exista altceva decât dorința de bogăție și glorie. Foarte rar o legendă se naște, cel puțin în Orient, doar pentru a preamări cuceriri militare. Dincolo de violențe și masacre există un scop care le explică și le justifică: atingerea unui tărâm misterios, unde omul cunoaște o fericire superioară; obținerea înțelepciunii, a Absolutului, a Paradisului, a Nemuririi. Binele Suprem pe care Alexandru îl cauta este singura justificare a faptelor și cuceririlor sale. Zeii care l-au protejat și l-au ghidat nu și-ar fi acordat niciodată favorurile unui om avid doar de bogății și sânge.

Trebuie să menționăm că, dacă observăm cu atenție episoadele derulării povestirii de la primele cuceriri (Athena și Roma) până la moartea sa, acestea se succed într-o ordine coerentă și simbolică: după probele monștrilor și a inumanului – subumanului, cu alte cuvinte Groaza, urmează întâlnirea cu ființele fantastice, supraumanul, cu alte cuvinte Miraculosul, apoi, chiar înainte de moarte, urmează vizita în grotă, un fel de Coborâre în Infern în cursul căreia Alexandru îi întâlnește pe toți marii cuceritori și pe dușmanii învinși.

În simbolistica tradițională monștri sunt gardienii realităților ultime: marginile lumii, izvoare miraculoase, porțile Paradisului, etc. Ei se află acolo pentru a-l împiedica pe erou să pătrundă în locul păzit (proba – încercarea fizică), dar și pentru a-l îngrozi (proba – încercarea morală, spirituală). În legendă monștrii apar de fiecare dată când Alexandru se apropie de marginile lumii. Frontierele occidentale ale lumii sunt păzite de oameni cu două capete, femei înaripate etc. În cursul marșului spre vest Alexandru a întâlnit uriași, giganți (lupta împotriva gigantilor este o temă tradițională în mitologia eroică) și pitici, Pitheaci⁵. Chiar înainte de a ajunge la extremitățile orientale ale pământului Alexandru întâlnește niște oameni sălbatici,

⁴Dezamăgirea la întoarcere, de pe malurile Indusului, când armata a refuzat să-l mai urmeze a fost cu atât mai mare cu cât se credea foarte aproape de marginile lumii.

⁵Cuvânt care în greacă înseamnă maimuță – e posibil că grecii să fi considerat maimuțele mai mult oameni decât animale.

episod care amintește poate de luptele pe care le-a purtat Alexandru istoric în nordul Afganistanului împotriva triburilor barbare, care luptau îmbrăcați în piei de animale din regiune. Alexandru mai întâlnește apoi oameni cu un singur picior, oameni cu cap de câine⁶, etc.

După încercările luptelor cu monștri, atingerea limitelor lumii la Ocean și după contemplarea Paradisului⁷ – ajungerea în Insulele celor Fericiți de unde Alexandru a zărit în apropierea Insulei Porțile Paradisului păzite de arhangheli – Alexandru a traversat Tenebrele.

Pentru oricine a ajuns la înțelepciune și a contemplat paradisul, universul nu mai are secrete și toate bogățiile acestuia îi sunt aproape. Pătrunderea lui Alexandru în Tenebre semnifică tocmai acest lucru: ochii eroului, după ce au contemplat realitatea ultimă a lumii, pot vedea orice, pot pătrunde oriunde. Universul își dezvăluie secretele și își oferă comorile lui Alexandru.

Astfel Alexandru posedă totul: a obținut victorii, bogății, înțelepciune. El a învins toți regii, a cunoscut toate creaturile universului, de la cele mai înfricoșătoare la cele mai minunate, astfel a avut tot ce poate fi avut aici pe pământ. Un singur domeniu mai este încă în afara cuceririlor sale: moartea. El este cel care a văzut totul și-i mai rămâne să descopere invizibilul. Aceasta este simbolistica coborârii în grotă. Este vorba despre o Coborâre în Infern, episod tradițional în miturile eroice⁸. Ceea ce adaugă legenda lui Alexandru este că regele, ajungând în Infernul care seamănă cu Hades-ul grecilor, întâlnește zei, eroi și regi ai timpurilor trecute, cei pe care i-a depășit sau învins în drumul său. Acest eveniment, care avea loc la puțin timp înainte de moartea sa, este un fel de rememorare a vieții sale, rememorare ai cărei actori sunt zei, regi și eroi care defilează prin fața ochilor săi ca într-un fel de spectacol ce se desfășoară în tenebrele grotei. Atunci când va ieși la lumină, după ce va fi parcurs moartea, va fi epuizat toate călătoriile în domeniile posibilului și imposibilului. În același timp, pentru a completa registrul călătoriilor pe tărâmurii imposibil de atins sau interzise, legenda a adăugat episoadele coborârii în mare și al ridicării în cer într-o plasă trasă de grifoni. În acest fel Alexandru a putut explora toate domeniile vieții și a putut vedea ceea ce nimeni n-a văzut înaintea sa.

În legendă întreaga expediție a lui Alexandru a fost transformată într-o călătorie inițiativă. Universul i-a dezvăluit lui Alexandru tainele sale. Și pentru că un destin ca acesta are menirea de a le face pe toate celelalte să pară mediocre, legenda (poate pentru a păstra „legea destinului” ca într-o tragedie greacă), face ca Alexandru să fie asasinat de prieteni când se afla în culmea gloriei.

Călătoria pe care a făcut-o Odiseu spre casă este și ea un drum al cunoașterii de sine. Nu este dificil să recunoaștem elementele comune din probele pe care le au de înfruntat cei doi eroi și din întâlnirile de care au parte – cu monștri sau ființe fantastice și miraculoase. Aventura lui Odiseu este o epopee a curajului și iscusinței omenești. Situațiile grele prin care personajele trec, personajele mitice pe care le întâlnesc, probele pe care le depășesc sunt folosite într-un singur scop, acela de a se întoarce acasă. Deși Poseidon îi era

⁶Legendă foarte populară în Grecia datorită lui Ctesias din Cnid, medic din secolul V, care a trăit la curtea persană care descrie în *Scritei indiene* obiceiurile unui popor de oameni cu cap de câine.

⁷Episod inspirat de vizitarea brahmanilor în India.

⁸Ghilgamesh, Odisseu, Herakles coboară în Infern și vorbesc cu cei morți.

răuvoitor eroul a reușit să scape din furia valurilor în repetate rânduri pentru a rătăci de la o insulă la alta în drumul său neobosit spre casă.

Regele din Ithaca este unul dintre cei mai inteligenți și curioși eroi ai antichității grecești. Nu în mod suprinzător era protejată de zeița Athena. După căderea Troiei, încercând să ajungă acasă, a rătăcit pe mare, astrăbătut multe țări și a înfruntat numeroase primejdii. Grație prudenței și abilității lui a reușit să depășească toate obstacolele. A ajuns cu corabia în țara ciconilor și apoi a lotofagilor care se hrăneau cu flori de lotus. Cu multă dibăcie a reușit să se salveze împreună cu tovarășii săi din mâinile ciclopului antropofag Polifem, fiul lui Poseidon.

Supărat că i-a orbit fiul, Poseidon i-a îngreunat drumul. A ajuns în insula vrăjitoarei Circe. A stat un an de zile în compania seducătoarei magiciene și la îndemnul ei a coborât în lăcașul morților pentru a consulta sufletul proorocului Tiresias. Vedem cum călătoria sa l-a dus spre locul unde trăia poporul cimerienilor, într-o noapte fără capăt și de acolo în Infern. După ce Odiseu a sacrificat o oaie și un berbec negri, a căror sânge s-a amestecat cu vinul, cu mierea și cu apa curată pe care levărsase mai înainte⁹, din adâncul întunecat a apărut poporul nemurător al morților, înghesuindu-se, cu strigăte cumplite în jurul eroului, încât acestuia i s-a cutremurat sufletul. Printre aceste umbre și-a recunoscut mama și numeroși tovarăși alături de care a luptat la Troia, dar aceștia nu și l-au amintit, întrucât puterea amintirii nu mai exista în ei. Abia după ce au băut din sângele sacrificat au început să se trezească în ei unde trecătoare de amintire. După ce trupul a murit, a dispărut cu acesta și omul deplin, activ și conștient. Sufletele pluteau în Hades, deplângându-și soarta. Chiar și Ahile, pe care Odiseu l-a salutat ca un rege al morților, i-a spus că ar prefera să fie rob sărac pe pământ decât rege peste împărăția morților. După ce a ascultat profeția lui Tiresias, Odiseu a revenit la Circe mai înțelept și înarmat cu sfaturi care să-l ajute să preîntâmpine noile primejdii ce-l pâșteau: pentru a nu se lăsa ademenit de Sirene a cerut tovarășilor săi – ale căror urechi le astupase cu ceară – să-l lege de catarg, iar cu sacrificiul câtorva vieți reușește să treacă și de cei doi monștri legendari Scylla și Caribda.

După ce ceilalți tovarăși ai eroului au pierit pedepsiți de Helios pentru neascultarea și trufia lor – îi omorâseră cirezile de boi – Odiseu a ajuns singur în insula ninfei Callipso, Aceasta, îndrăgostită și dorind să-l țină lângă ea, încearcă să-l tenteze oferindu-se să-l facă nemuritor. Însă nici nemurirea nu are sens pentru Odiseu dacă era departe de casă. Și-a asumat condiția de muritor și a înfruntat toate chinurile și primejdiile doar cu gândul la casa sa, soție și fiu.

Odiseu reprezintă pentru noi întruchiparea spiritului de aventură și curiozitate, omul pe care pământurile și oceanele neexplorate îl fascinează cu misterul lor ca și pe Alexandru cel Mare. Și el ca și Alexandru își riscă mereu viața din dorința de a cuceri acest mister. Pentru noi Odiseu reprezintă simbolul dorinței de veșnică depășire de sine. Însă pentru Homer și cititorii săi Odiseu însemna cu totul altceva: era un erou nefericit, aruncat de mânia zeilor pe ape și pământuri străine și necunoscute, care a călătorit împotriva voinței sale și tot ce își dorea era să se întoarcă pe meleagurile sale dragi de acasă, din Ithaca. A fost obligat să plece la războiul troian, deși a făcut totul pentru a evita acest lucru, până la a se preface nebun. Și, o dată ce a ajuns acasă nu a mai plecat de acolo până la sfârșitul zilelor. Observăm contrastul

⁹Homer, *Odiseea*, cantul XI.

dacă comparăm viața tihnită pe care și-a dorit-o Odiseu alături de cei dragi pe meleagurile natale cu aventurile neîntrerupte la care a visat Alexandru și care l-au dus din ce în ce mai departe de casă. Alexandru nu s-a întors decât atunci când soldații săi au refuzat să-l mai umeze, iar această întoarcere a fost cea mai mare dezamăgire a sa. La Babylon, înainte de a muri, nu plănuia să se întoarcă acasă ci dorea să meargă mai departe în Arabia și să facă înconjurul Africii.

Alexandru și Odiseu au în comun o admirabilă calitate pe care grecii o cereau și prețuiau la eroii lor și anume acea neînfrântă putere de a îndura vitregiile și urgiile pentru a atinge țelul propus. Alexandru ajunge până la capătul lumii iar Odiseu are tenacitatea ca în ciuda tuturor obstacolelor să ajungă acasă. Însă pe Alexandru și Odiseu îi desparte atitudinea față de nou, de necunoscut. În timp ce Alexandru este fascinat de atracția inexploratului, Odiseu călătorește fără voia lui și tânjește doar să se întoarcă acasă. Îl înțelegem pe Odiseu citind filosofia greacă. Pentru grecii antici perfecțiunea înseamna determinare și limitare¹⁰. Infinitul era acel principiu indefinibil de multiplicare și diferență care nu se lăsa închis în limite precise. Lumea aparenței și a devenirii era departe de perfecțiunea Ideii platoniciene. De aceea sufletului grec îi lipseau acele sentimente ce exprimă neliniștea în fața infinitului, dorința de necunoscut, lăcomia pentru ce este nou și schimbător.

În încercarea de a înțelege sensul profund al aventurii care l-a purtat pe Alexandru până la limitele lumii cunoscute pe atunci descoperim că destinul său reprezintă de fapt o căutare a identității, a sensului existenței, a libertății. Alexandru legendar reprezintă eroul în căutarea *Altului Absolut* pentru a se descoperi pe sine. Pasionat de aventură, de descoperire și curios să-l cunoască pe *Celălalt* este eroul care înfruntă *Străinul*, dar încearcă să îl și înțeleagă. Celebrul războinic și călător grec Odiseu, în ciuda faptului că merge în jurul lumii, întâlnește tot felul de creaturi ciudate, cunoaște diferite feluri de a trăi, rămâne ferm idealului de a ajunge acasă. Indiferent cât de bună poate fi viața pe alte țărâni, nu există nici un loc ca acasă și nici măcar promisiunea nemuririi nu poate să-l facă să se răzgândească. Din acest punct de vedere Alexandru și Odiseu sunt caractere opuse: indiferent cât de departe de casă ajunge, indiferent cât de multe minunății descoperă, nevoia sa de nou nu este niciodată potolită. Pasiunea pentru aventură, descoperire și curiozitatea de a-l întâlni pe Celălalt, fac din Alexandru eroul care își întâlnește *Altul Absolut*: străinul, barbarul, monstrul. Dar prin toate acțiunile sale ne demonstrează că acesta poate fi recunoscut, înțeles și chiar iubit¹¹. El rămâne prototipul eroului curios, pasionat de celălalt și de lume, liber prin cunoaștere și cu promisiunea nemuririi (prin împlinirea operei sale). Atât Alexandru, cât și Odiseu dobândesc la sfârșitul aventurilor o mai bună cunoaștere, dobândesc înțelepciunea: Alexandru cucerind și cunoscând lumea, Odiseu întorcându-se acasă, la sine. Ambii eroi ne învață că întoarcerea la sine, înțelegerea și cunoașterea propriei persoane se găsesc numai la finalul drumului prin lume și cunoașterea de sine vine după cunoașterea *Celuilalt*.

¹⁰A se vedea W. K. C. Guthrie – *O istorie a filosofiei grecești*, Editura Teora, București, 1999;

¹¹A se vedea drept exemple episodul morții lui Darius sau nunțile de la Susa.

BIBLIOGRAFIE:

- Aristotel – *Politica*, Editura Iri, București, 2001;
- Flavius Arrianus – *Expeditia lui Alexandru in Asia*, Editura Minerva, Bucuresti, 1966;
- Andre Bonnard – *Civilizatia greaca*, Editura Științifică, București, 1967;
- Pierre Briant – *Alexander the Great, the Heroic Ideal*, New York, 1996;
- Felix Buiere – *Miturile lui Homer și gândire greacă*, Editura Univers, București, 1987;
- Thomas Bulfinch – *The Golden Age of Myth and Legend*, Wordsworth Editions, London, 1993;
- J.B. Bury, Russel Meiggs – *Istoria Greciei*, Editura All, București, 2006;
- Pseudo-Callistene – *Le roman d'Alexandre*, GF-Flammarion, Paris, 1994;
- Quintus Curtius Rufus – *Viata și faptele lui Alexandru cel Mare, regele Macedonenilor*, Editura Minerva, Bucuresti, 1970;
- Maurice Desmond – *Alexandre le Grand. L'homme-Dieu*, Georges Naef, 2001;
- M. I. Finley – *Vechii greci*, Editura Eminescu, 1974;
- W. K. C. Guthrie – *O istorie a filosofiei grecești*, Editura Teora, București, 1999;
- Nicholas Hammond – *The Genius of Alexander the Great*, Duckworth, USA, 1997;
- Homer – *Iliada*, Editura Tineretului, București, 1965;
- Homer – *Odiseea*, Editura Tineretului, București, 1966;
- Maria Marinescu-Himu, Adelina Piatkowski – *Istoria literaturii eline*, Editura Științifică, București, 1972;
- Claude Mossé – *Alexandre. La destinee d'un mythe*, Editions Payot & Rivages, Paris, 2001;
- Platon – *Dialoguri*, Editura Iri, București, 1996;
- Plutarch – *Vieți paralele*, Editura Științifică, Bucuresti, 1966;
- Adriano Tilgher – *Viața și nemurirea în viziunea greacă*, Editura Univers Enciclopedic, Bucuresti, 1995;
- Tzvetan Todorov – *Noi și ceilalți. Despre diversitate*, Editura Institutul European, Iași, 1999;
- Ian Worthington – *Alexander the Great, Man and God*, Pearson Longman, Edinburgh, 2004.